

O JEZIKU »NOVOG ZAVJETA« KRŠĆANSKE SADAŠNJOSTI (II)*

Dr. Karlo Kosor

NOVI ZAVJET s grčkog izvornika preveli **Bonaventura Duda i Jerko Fućak**, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1973, 3. izdanje Zagreb 1976.

III

c. Glagoli (nastavak)

DF uzimlju gl. **pomamiti se** u značenju »ići, trčati za kim«, lat. **sequi** i pišu: »Ne odlazite i ne pomamite se!« (Lk 17, 23). Međutim, **pomamiti se** znači »postati pomaman, bijesan, pobjesnjeti«. Čini se da to nije smisao navedenog izraza. **Z** ima »ne idite za njima«, **Š** »ne trčite za njima«, **B** »ne trčite tamo«. **DF** kažu da je sv. Pavao **urazumljivao** efeške kršćane (Dj 20, 31) i da je preko sv. Tita tražio da starice **urazumljuju** mlađe (Tit 2, 4). Gl. **urazumljivati** znači »opamećivati koga, činiti koga da nešto razumije«, u nar. govoru »silom koga osvješćivati«. U prvom slučaju **Z**, **Š** i **B** imaju gl. **opominjati**. U drugom gl. **upućivati**. Nije dobro reći »Juda se **ubrajao k nama**« (Dj 1, 17). **Z** i **Š** pišu: Juda se »**brojio s nama**«. **B**: Juda je »**pripadao nama**«. Pogreška je u tom što su **DF** upotrijebili prijedlog **k** mjesto **među** ili **u**, jer »ubrajati« znači »stavljati u broj, uračunavati u broj«. Gl. **proniknuti DF** dopunjuju akuzativom, npr.: »Pavao **ga pronikne** pogledom« (Dj 14, 10) mjesto prijedlogom **u** s akuzativom. **Z** i **B** uzimaju gl. **uprijeti** (oči, pogled), **Š** gl. **pogledati na**. Mjesto: »Duh **sve proniče**« (1 Kor 2, 10) trebalo je napisati: Duh **u sve proniče**. **Z**, **Š** i **B**: »Duh sve ispituje«. Gl. **obznanjivati** je prelazan i kao takav traži objekt u akuzativu: **obznanjivati koga o čemu**. Zato nije dobro reći: »Obznanjujem vam, braćo!« (Gal 1, 11). **Z**, **Š** i **B** imaju izraz »dati na znanje«. Nije dobro reći ni »najradije bismo se **iselili od tijela**« (2 Kor 5, 8). Govori se i piše: iseliti se **iz stana**, iseliti se **iz kuće** i sl., a ne: »iseliti se **od stana**, iseliti se **od kuće**«. **Z** ima »otputovati **od tijela**«, **Š** »otići **od tijela**«, **B** »otići **iz tijela**«. U sva tri izraza prijedlozi su pravilno upotrijebljeni. U izrazu »promećete ga u sina paklenoga« (Mt 23, 15) značenje je glagola **prometati** nategnuto, jer on znači »raditi, poslovati, nastojati oko čega«, a ne »činiti« kako ima **Z** ili »učiniti« kako imaju **Š** i **B**. Gl. **obilaziti** je pravi prelazni glagol i redovito traži dopunu u akuzativu. Tako npr. **B** ima »koji obilazite more« (Mt 23, 15). U **DF** prijevodu ima dopunu u instrumentalu: »Obilazio je Isus **svom Galilejom**« (Mt 4, 23), »Obilazio je **selima**« (Mk 6, 6). **Z** mjesto njega ima »**polazio je po svoj G.**«, **Š** »**prolazio je po G.**«, **B** »**obilazio je po svoj G.**« U drugom primjeru **Z**, **Š** i **B**: »išao je po okolnim selima«. **DF** pišu da je Isus, kad je ozdravio uzetog čovjeka, upitao svoje protivnike: »Što **mozgate** u srcima?« (Lk 5, 22). Izraz **mozgati**, i to **mozgati u**

* Prvi dio ovog osvrta objavljen je u predhodnom broju SB (2-1978), str. 176—184. Tu se nalazi i tumač kratica (bilj. 1, 5, 8, 9 i 10).

srcu, ne zvuči dobro, jer čovjek mozga u glavi. S druge strane **mozgati** znači »mozgom duže vremena raditi, mnogo razmišljati«, a u navedenom retku ne radi se o dugom razmišljanju nego o kratkoj pomisli, kako sami prevoditelji **DF** potvrđuju izrazom »počeše mozgati«! **Z** je upotrijebio gl. **razmišljati**, **Š** i **B** gl. **misлити**.

DF se kolebaju u sintaksi gl. **zaiskati**. Nekada ga uzimaju sa dva akuzativa, npr.: »da ga nešto zaište« (Mt 20, 20), »Ako me što zaištete u moje ime« (Iv 14, 14), nekada s jednim objektom u akuzativu i s drugim prijedložnim, s prijedlogom **od** ili **u**, npr. »Što god zaisteš od mene, dat ću ti« (Mk 6, 23), »što god zaištete u Oca, dat će vam« (Iv 16, 23). Rečenice i izrazi u kojima dolaze dva akuzativa pogrešni su i ne idu u književni jezik. **Z**, **Š** i **B** nemaju toga glagola, nego mjesto njega upotrebljavaju gl. **zamoliti**, **moliti**, **zatražiti**. Sintaktički nije uvijek pravilno upotrijebljen ni gl. **trebati**. Tako **DF** pišu: »Ne trebaju zdravi liječnika nego bolesni« (Mt 9, 12), »Ne trebam te... Ne trebam vas« (1 Kor 12, 21), »Trebamo li, kao neki, preporučna pisma?« (2 Kor 3, 1). Tako su se, uglavnom, izrazili i **Z** i **Š**. Za razliku od njih, **B** se izražava pravilno: »Ne treba zdravima liječnik, nego bolesnima«, »Ne trebaš mi... Ne trebate mi«. U trećem slučaju izrazio se pomoću pridjeva **potreban**: »Ili su nam... potrebne preporučnice.« Opet pravilno! Lice kojemu nešto treba stoji u dativu, a ne u nominativu! **DF** kažu da je Abraham rekao bogatašu koji se mučio u paklu: »K tome između nas i vas koči se provalija golema!« (Lk 16, 26). **Kočiti se** znači »stajati kao kolac, dizati se uvis, stršiti«. Prema tome, provalija se ne može kočiti ni u pravom ni u prenesenom smislu. Ona može **zjapiti**, **zijeovati** ili, kako ima **Š**, može **zjati**.

Gl. **gnjesti**, iako ga neki književnici upotrebljavaju, nije poznat u nekim štokavskim govorima. **DF** ga imaju u izrazima: »išao (je) silan svijet i gnjeo ga« (Mk 5, 24), »mnoštvo (te) odasvud gnjete« (Mk 5, 31), a složenicu **zgnjesti** u izrazu: »da ga ne bi »zgnjeli« (Mk 3, 9). Mjesto **gnjesti** **Z**, **Š** i **B** uzeli su gl. **tiskati**, a mjesto **zgnjesti** **Z** gl. **gurati**, **Š** izraz »doći u tisku«, a **B** gl. **satriti**. Slabo je poznat i gl. **uvečeriti se**: »A kad se uvečerilo, izlažahu iz grada« (Mk 11,9). Mjesto njega **Z** piše »kad bi uveče«, **Š** samo »uveče«, **B** »kad bi nastala večer«. **DF** pišu: »Juda... ode... da ga preda« (Mk 14, 10, 11) pored »Juda, poljupcem Sina čovječjeg izdaješ« (Lk 22,48). Na drugome mjestu pišu: »(Pilat) preda (Isusa) da se razapne« (Mk 15, 15). Zato mi se čini da je u prvom primjeru trebalo upotrijebiti gl. **izdati**, pogotovu kad se Juda u prijevodu naziva **izdajnik** (Mt 26, 25) i **izdajica** (Mk 14, 44), a ne **predajnik** ni **predajica**! U značenju **koristiti**, pomoći **DF** imaju gl. **uskoristiti** u izrazu: »njima Riječ poruke nije uskoristila« (Heb 4, 2). Glagol je pravilno građen, ali ponešto neobičan kao neologizam, načinjen prema starijoj kovanici **uskoristovati**.

U **DF** prijevodu nalazi se nekoliko glagola koji svraćaju na se pažnju čitatelja. To su glagoli složeni s prefiksom **su-**: **suobličiti**: »... da budu suobličeni slici Sina njegova« (Rim 8, 29), **suobličivati se**: »ne suobličujte se ovomu svijetu« (Kol 2, 12), **suuskrsnuti**: »Ako ste suuskrsnuli s Kristom...« (Kol 3, 1), **suukopati**: »s njime suukopani u krštenju« (Kol 2, 12), **suposvjedočiti**: »suposvjedočio (je) Bog znamenjima« (Heb 2, 4), **supriličivati se**: »ne supriličujete se prijašnjim požudama« (1 Pet 1, 14). Za sve te kovanice može se reći da su bile nepotrebne, jer svi ti glagoli i bez prefiksa **su-** imaju isto značenje kao i one, pogotovu ako s njima u vezi dolazi prijedlog **s**. Tako npr. gl. **obličiti** znači »upriličiti, uskladiti, prilagoditi« kao i gl. **suobličiti**, gl. **suuskrsnuti s(a)** kao i glagol **uskrsnuti (sa)**, gl. **suukopati** kao i gl. **ukopati s(a)**, itd. Čovjek ne vidi razlike između **DF** izraza: »Ako ste suuskrsnuli s Kristom« i **Z** i **B** izraza: »Ako ste uskrsnuli s Kristom.« Isto tako između **DF** izraza: »s njime suukopani u krštenju« i **B** izraza: »s njime ukopani u krštenju«. Jedino gl. **suposvjedočiti** u izrazu: »suposvjedočio (je) Bog znamenjima« ima opravdanje. Stoji naime prema **Z** izrazu: »pošto ga je Bog zajedno posvje-

doćio,« tj. zajedno s Gospodinovim slušateljima. Značenje gl. **supriličivati se** na prvi mah nije jasno u **DF** izrazu: »ne **supriličujte se** prijašnjim požudama«. Za razliku od **DF** mnogo se jasnije izrazio: **B**: »ne **oblikujte se** prema negdašnjim strastima« ili **Z**: »ne **vladajte se** po predašnjim požudama«.

U prijevodu **DF** ima nekoliko neobičnih gl. oblika. To su: 3. lice prezenta **predaju** od gl. **predati**: »Kad vas **predaju**, ne budite zabrinuti« (Mt 10, 19), 3. l. jednine aorista **odnije**: »ona je **odnije** materi« (Mt 14, 11), 3. l. jednine aorista **htje**: »Ne **htje** piti« (Mt 27, 34), gl. prilog prošli **pronikavši**: »**pronikavši** njihovo mozganje« (Lk 15, 22). Mjesto **predaju** bolji je analogni oblik **predadu**, jer **predaju** može glasiti 3. l. množine ne samo od gl. **predati** nego i od **predavati**. Mjesto oblika **odnije** i **htje** običniji su oblici **odnese** i **htjede**, načinjeni od osnove **odnes-** i **htjed-**. Isto tako običniji je oblik **proniknuvši**, načinjen od osnove **proniknu-**, nego oblik **pronikavši** učinjen od osnove **pronik-**. Ne zvuči dobro ni imperativ »ne **povjerujte**« u izrazu: »Reknu li vam, dakle,...: evo ga u ložnicama! ne **povjerujte**« (Mt 24, 26). Mjesto njega bolje zvuči imperativ od nesvršenoga glagola **vjerovati**: »ne **vjerujte!**« (**Š**) ili imperativ **nemojte** s infinitivom **vjerovati**: »**nemojte vjerovati!**« kako imaju **Z** i **B**.

d. Prilozi

Prilog **potajice**, koji dolazi u izrazu: »smišljaše da je **potajice** otpusti« (Mt 1, 19) ne ide u književni jezik nego u provincijalizme. Književni oblik toga priloga glasi **potajno** (**B**) ili **tajno** (**Z** i **Š**). U provincijalizme ide i prilog **ponajpače**: »Zato ga izvedoh pred vas, **ponajpače** preda te, kralju Agripa« (Dj 25, 26), »**ponajpače** one koji u prljavoj požudi idu za puti« (2 Pt 2, 10). U književnosti se mjesto njega upotrebljavaju prilozi **osobito** (**Z** i **Š**), **posebno** (**B**), **ponajvećma** ili **ponajviše**. Prilog **kasnije** u značenju **poslije** ušao je u književni jezik. U tom ga značenju upotrebljavaju i **DF**, npr.: »**Kasnije** dođu i ostale djevice« (Mt 25, 11). Ipak je bolje upotrebljavati **poslije** nego **kasnije** kad se ne radi o zakašnjenju, kao u navedenom primjeru. Prilog **nice** pravilno je građen kao i prilog **nićice**. **DF** uzimaju i jedan i drugi: »pade **nice**« (Lk 5, 12), »baci se **nice**« (Lk 17, 16) pored: »pade **nićice** preda nj« (Lk 8, 28). Kraći oblik **nice** Martić smatra zastarjelim.¹³ U književnom jeziku susreću se oba. Prilog **odande** ne stoji dobro u **DF** prijevodu: »odavde k vama, ne mogu, a ni **odande** k nama prijelaza nema« (Lk 16, 26). Mjesto njega smisao rečenice traži prilog **odatile**, kako imaju **Š** i **B**. U hrvatskom književnom jeziku nije tako običan prilog **molećivo**. **DF** ga imaju u izrazu: »dok ih je **molećivo** motrio« (Dj 3, 5). Mjesto njega **S** i **Z** pišu **nadajući se**, **B** **pomnjivo**.

U književni jezik ne ide ni prilog **podnipošto**. **DF** ga imaju u rečenici: »zapovijediše im da **podnipošto** ne zbore« (Dj 4, 18). Književni je oblik **ni-pošto** (**Z**). **B** ima **strogo**. **DF** su veznik **netom** upotrijebili kao prilog u rečenici: »On nađe nekog Židova... koji **netom** bijaše došao iz Italije sa svojom ženom« (Dj 18, 2). **Netom** i kao veznik nije dobar jer se osjeća zastario. Mjesto njega **Z** ima **nedavno**, **Š** **skoro**, **B** **malo prije**. Prilog **umah** nije općenito poznat, iako se susreće u književnom jeziku. **DF** ga pišu vrlo često (Mt 26, 53; Lk 8, 47; Lk 18,43. itd.). Od njega je poznatiji prilog **odmah**. Upotrijebili su ga stariji prevoditelji **Z**, **Š** i **B**. Zato mi se čini da prilog **odmah** bolje stoji u prijevodu Sv. pisma nego njegov sinonim **umah**. Prilog **triput** **DF** jedanput pišu sastavljeno: »**triput** ćeš me zatajiti« (Mt 26,34), drugi put rastavljeno: »dok **tri put** ne zatajiš« (Lk 22, 34). Međutim, trebalo ga je oba puta napisati sastavljeno **triput** za razliku od **tri puta** koje se piše rastavljeno.

¹³ Jezični savjetnik, Zagreb 1924.

e. Prijedlozi

Prijedlog **k** ispred riječi koje počinju sa suglasnicima **k**, **g** i **h** dobivaju sekundarno **a**. Toga se pravila **DF** nisu držali u izrazima: »**k** Herodu« (Mt 2, 12), »poslaga **k** Herodu« (Lk 23, 7). **Povrh** ne znači isto što **osim**, **pored** ili **iznad**. Stoga nije ni jasan ni dobar **DF** izraz: »čeznemo da se **povrh** njega zaodjenemo nebeskim obitavalištem« (2 Kor 5, 2), ili izraz: »**povrh** svega toga ovo je već treći dan što se to dogodilo« (Lk 24, 21). **Z**, **Š** i **B** nemaju adekvatnog prijedloga u prvom primjeru. U drugom **Z** ima »**iza** svega toga«, **Š** »**nakon** svega toga«, a **B** »**osim** svega toga«. Prijedlog **glede** u književnom jeziku smatra se arhaizmom. Mjesto njega preporučuju se prijedložni izrazi: **u pogledu**, **s obzirom na**, **poradi** i sl. Isto se može reći i za prijedlog **gledom**. Prvi su oblik **DF** upotrijebili u rečenici: »**Glede** djevica nemam zapovijedi« (1 Kor 7, 25), drugi u izrazu: »**gledom** na ono što je Božje« (Rim 15, 17).

Gl. **posluživati** može imati objekt u akuzativu i dativu: **posluživati koga** i **posluživati komu**. Uz to može imati dalji objekt u instrumentalu i prijedložni objekt u genitivu: **posluživati koga čime** i **posluživati koga od čega**. **DF** pišu: »One im **posluživahu** iz svojih dobara« (Lk 8, 3), **Z** »svojim dobrima«, **Š** »svojim imanjem«, **B** »svojim dobrima«. Bolje bi stajao prijedlog **od** nego **iz** jer se u primjeru označuje cjelina od koje se uzima dio, a ne mjesto iz kojeg se nešto uzima. I u primjeru: »A pravednost **iz** vjere ovako veli« (Rim 10, 6) bolje bi stajao prijedlog **od** nego **iz**. Radi se o pravednosti koja je kao načinjena od vjere kao od neke duhovne materije. To značenje nema prijedlog **iz** nego prijedlog **od** — **od vjere (Z, Š, B)**. Jedino ako se misli da je pravednost kao izvađena **iz** vjere, mogao bi stajati prijedlog **iz**. Iz toga se razabira da nije dobro upotrijebljen prijedlog **iz** ni u rečenici: »(grob) bijaše izduben **iz** stijene« (Mk 15, 46). Mjesto njega trebalo je upotrijebiti prijedlog **u**: »isklesan **u** stijeni« (**Z**), »isječen **u** stijenu« (**Š**), »izduben **u** pećini« (**B**).

DF pišu: »On se **kroz** mnogo dana ukazivao« (Dj 13, 31) i »To je činila **kroz** mnogo dana« (Dj 16, 18). Tu je prijedlog **kroz** suvišan. Prevoditelji su ga mogli izostaviti bez ikakve štete za smisao teksta, kao što su učinili **Z, Š i B**. **DF** također pišu da se za Ilije proroka »**na** tri godine i šest mjeseci zatvorilo nebo« (Lk 4, 25). **Z, Š i B** imaju samo akuzativ vremena bez prijedloga: »tri godine i šest mjeseci«. Mjesto **na** bolje bi stajao prijedlog **za** jer se radi o pitanju za koliko vremena, a ne koliko vremena. I u rečenici: »I propovijedat će se ovo Evanđelje . . . **na** svjedočanstvo svim narodima« (Mt 24, 14) **DF** pišu **na** mjesto **za**. Prijedlog **na** upotrijebili su u značenju s kojom svrhom. U tom slučaju bolje je upotrijebiti **za** nego **na**. Isti slučaj imamo u rečenici: »predavali su im **na** opsluživanje odredbe koje su apostoli i stariješine utvrdili u Jeruzalemu« (Dj 16, 4). **Z, Š i B** imaju **za**. Bez prijedloga **na** **DF** pišu: »Nitko ne prišiva krpe od prijesna sukna starom odijelu« (Mk 2, 21). Nisu razlikovali značenje »prišiti komu što« od značenja »prišiti komu na što«. Za razliku od **DF** prevoditelji **Z, Š i B** imaju prijedlog **na**: »na staru haljinu«.

U izrazu: »nego ću vam otvoreno **navješćivati o** Ocu« (Iv 16, 25) **DF** su upotrijebili gl. **navješćivati** s jednim objektom u dativu i drugim, prijedložnim s prijedlogom **o** lokativu. Ta je konstrukcija malo neobična, jer gl. **navješćivati** kao pravi prelazni glagol ima jedan objekt u akuzativu i drugi u dativu, npr. »**Veselje ti navješćujem**, puče kršćanski!« Nije dobro konstruirana ni rečenica: »Zar ne svi koji su **po Mojsiju** izašli iz Egipta?« (Heb 3, 16), gdje **DF** izvršitelja radnje Mojsija kazuju prijedlogom **po**. **Z** i **Š** imaju **pod Mojsijem**, **B** »**pod** Mojsijevim vodstvom«, što je mnogo bolje. Možda bi bilo još bolje da su prevoditelji izrazili aktivnom rečenicom: Zar ne svi koji su s Mojsijem izašli iz E. ili: Zar ne svi koje je Mojsije izveo iz E. Ni prijedlog **posred** ne zvuči dobro u **DF** izrazima: »**nadoše** ga u hramu gdje sjedi **posred** učitelja«

(Lk 2, 46), »Drugo pade **posred** trnja« (Lk 8, 7), »svi vi **posred** kojih prođoh propivijedajući Kraljevstvo« (Dj 20, 25). U prvom slučaju **Z**, **Š** i **B** imaju prijedlog **među**, u drugom **Z** prijedlog **u**, **Š** i **B** prijedlog **među**, u trećem **Z** i **Š** **kroz**, **B** i opet **među**. Mislim da prijedlog **među** najbolje odgovara u sva tri slučaja.

DF pogrešno su upotrijebili prijedlog **s** u rečenici: »Ostali učenici dođoše s lađicom« (Iv 21, 8), jer su njime izrazili sredstvo, a u takvim se slučajevima sredstvo ne izražava prijedlogom **s** nego instrumentalom bez prijedloga, kao što je to učinio **B**. **Z** i **Š** također su se dobro izrazili: »na lađici«. Ne stoji dobro ni prijedlog **u** u izrazima: »da se još više ne razglasi **u** narod« (Dj 4, 17) i »pa se obrate od tame **u** svjetlost, od vlasti Sotonine k Bogu« (Dj 26, 18). U prvom slučaju on ne stoji na pitanje **kamo** nego na pitanja **gdje** ili **kuda**. To su dobro osjetili prevoditelji **Z**, **Š** pa mjesto »**u** narod« imaju »**po** narodu« i **B** pa piše »**u** narodu«. U drugom slučaju **u** stoji mjesto **k**, kako to dokazuje drugi dio izraza »od vlasti Sotonine **k** Bogu« i prijevod **Z**, **Š** i **B**. U **DF** izrazu: »**Za** dvjesta denara kruha ne bi bilo dosta da svaki nešto malo dobije« (Iv 6, 7) bolje bi stajao sam akuzativ cijene, odnosno mjere »dvjesta denara kruha«, kako ima **Š**, za razliku ne samo od **DF** nego i od **Z** i **B**. S **DF** ne slažu se **Z**, **Š** i **B** ni u pisanju prijedloga **zbog**. **DF** ima: »**zbog** nade Izraelove nosim ove verige« (Dj 28, 20). Mjesto **zbog** **Z** ima **zaradi**, a **Š** i **B** radi. Razlog je tomu što su **DF** htjeli naglasiti **uzrok**, a ostala trojica **namjeru** zbog čega, odnosno radi čega Pavao nosi verige.

f. Veznici

DF se kolebaju u pisanje veznika **i** i **ni**. Jedanput pišu **i** gdje bi trebalo pisati **ni**. **I** obratno, drugi put pišu **ni** gdje bi trebalo pisati **i**. Mjesto **ni** pišu **i** u rečenici: »Tako ni Otac vaš... neće da propadne **i** jedan od ovih malenih« (Mt 18, 14). Mjesto **i** trebalo je napisati **ni** kao što piše **B**: »**ni** jedan od ovih malenih«. Mjesto **i** **DF** pišu **ni** u rečenici: »Pred licem njegovim pobježe zemlja i nebo; **ni** mjesta im se više ne nađe« (Otk 20,11). Mjesto **ni** trebalo je uzeti **i** jer ispred zanijekane rečenice ne može stajati **ni** nego **i**. Za to su znali **Z** i **Š** pa pišu »**i** mjesto im se ne nađe«. Protiv prvog pravila **DF** su pogriješili u više slučajeva, npr.: »Ako ne slušaju Mojsija **ni** proroka« (Lk 16, 31), »ne okusih ništa neokaljano **ni** nečisto« (Dj 10, 14). **Z**, **Š** i **B** pišu: »Mojsija i proroka«, »pogano i nečisto«.

Veznik **te** **DF** katkada uzimaju pri nabranjanju nezavisnih pojedinki, npr.: »Kad između njih **te** Pavla i Barnabe nastala prepirka« (Dj 15,2), »(vidieh) zvi-jeri i gmazove **te** ptice nebeske« (Dj 11, 6). **Z**, **Š** i **B** rečenice su drukčito konstruirali. Ipak **Z** i **Š** u oba slučaja upotrebljavaju samo **i**. **B** za razliku od njih u prvom slučaju upotrebljava **te**, u drugom samo **i**. Inače, **te** ne valja upotrebljavati u takvu nabranjanju. Veznik **te** u književnom jeziku može biti ne samo sastavni nego i posljedni veznik. U **DF** prijevodu ponekad dolazi i kao namierni veznik, npr. »Bog (me) od najprvih dana između vas izabra **te** iz mojih usta pogani čuju riječ Evandelia« (Dj 15, 7) **Z** i **Š** mjesto **te** imaju **da**, »**da** iz mojih usta čuju«. Isto tako i **B**. »**da** bi pogani iz mojih usta čuli«.

Prilog **doklegod** **DF** su upotrijebili mjesto veznika **dokle god** u rečenici: »**Doklegod** imaju zaručnika sa sobom, ne mogu postiti« (Mk 2, 19). Prilog znači **donekle**, **do nekog mjesta**, a to nije smisao zavisne rečenice. Smisao je njezin **kako god dugo** ili **dok**, **dokle**. U tom smislu upotrebljava se veznik **dokle god**, koji se, za razliku od priloga, piše kao dvije riječi, rastavljeno. **Z**, **Š** i **B** upotrijebili su veznik **dok**.

IV

U **DF** prijevodu ima pojedinih riječi, izraza i čitavih rečenica kojima se može prigovoriti sa sintaktičke strane. Tako u rečenici: »Promatrati, dakle, do brotu Božju na **tebi**« (Rim 11, 22) mjesto lokativa **tebi** trebalo bi da stoji lokativ povratne zamjenice **sebi**, kako ima **Š**, jer se protezanje na subjekt izražava povratnom, a ne ličnom zamjenicom. U rečenici: »Neka vas ne zanosi što je visoko, nego privlači što je ponizno« (Rim 12, 16) izostavljen je u drugom dijelu priloga **neka** i zamjenica **vas**, bez kojih se rečenica osjeća prikraćena, krnja. U recima Lk 20, 4—5. Isus je zapitao svećeničke glavare odakle je bio »krst Ivanov« i oni su šutjeli jer su se bojali Isusova prijekora: »Zašto **mu** ne povjerovaste?« Tu zamjenica **mu** ne stoji dobro, jer kako glasi tekst, morala bi se odnositi na imenicu **krst**, a ne na pridjev **Ivanov**, odnosno na **Ivana**. U istu su pogrešku upali i prevoditelji **Z**, **Š** i **B**. Zamjenica **mu** ne može se odnositi na pridjev nego na imenicu! Istu su pogrešku **DF** počinili u rečenici: »(lađa) bila je **Šimunova**, pa **ga** zamoli da malo otisne od kraja« (Lk 5, 3). Razlika je samo u tome što mjesto pridjeva **Ivanov** u njoj dolazi pridjev **Šimunov**. **Š** i **B**, da izbjegnu tu nepravilnost, mjesto pridjeva **Šimunov** upotrijebili su izraz »koja je pripadala Simonu (**Šimunu**)«.

DF su nespretno konstituirali rečenice: »**Onaj koji** umoči sa mnom ruku u zdjelu, **taj** će me izdati« (Mt 26, 23), »**Oni** na kamenu jesu **oni koji**, kad čuju. s radošću prime Riječ« (Lk 8, 13). Prvu rečenicu grde zamjenice **onaj-taj**, drugu **oni-oni**. Taj se nepotrebnim balast mogao lako izbjeći s malom preinakom: **Koji** umoči sa mnom ruku u zdjelu, **taj** će me izdati, — Posijani na kamen jesu **oni koji**, kad čuju, s radošću prime Riječ i sl. Neodređena zamjenica **štogod** nije pravilno napisana u rečenici: »Jer, misli li tko da jest **što god**, ... sam sebe vara« (Gal 6, 3). Složenica **što god** znači **ma što**, a složenica **štogod** znači **nešto**. Iz smisla rečenice razabira se da **što god** stoji mjesto **nešto**. Prema tome, trebalo ju je napisati sastavljeno, a ne rastavljeno.

U **DF** prijevodu ima više glagola koji dolaze u neobičnim konstrukcijama. Tako gl. **uminuti** ne zvuči dobro u rečenici: »da vas, kad ono (tj. bogatstvo, m. o.) **umine**, prime u vječne šatore« (Lk 16, 9). Bogatstva može nestati, može se potrošiti ili izgubiti. **Uminuti** može bol ili kakav pritisak. **DF** češće upotrebljavaju glagole **reći** i **kazati** u značenju **upitati**, **zapitati**, npr.: »rekoše mu: 'Učitelju, kad si ovamo došao?' (Iv 6, 25), — »Kad ga Isus opazi, ... kaže mu: 'Želiš li ozdraviti?'« (Iv 5, 6). **DF** ponekad uzimaju gl. **biti** u značenju **dogoditi se**, **zbiti se**, npr.: »Da su u Tiru i Sidonu **bila** čudesa« (Mt 11, 23), »da su u Sodomi **bila** čudesa« (Mt 11, 23). **Z** i **Š** upotrijebili su gl. **dogoditi se**. **DF** ne razlikuju uvijek dobro značenje gl. **reći** i gl. **kazati**, pa ih uzimaju u istom značenju, iako **reći** znači »izjaviti«, a **kazati** isto što »priopćiti«. Tako u rečenici: »A kažem vam: za svaku bezrazložnu riječ koju ljudi **kažu** dat će račun na Dan sudnji« (Mt 12, 36) prvi **kažem** upotrijebljen je u značenju »priopćujem« a drugi u značenju »reknu«. U **DF** prijevodu gl. **kazati** dolazi vrlo često u oba značenja, koji put na štetu raznolikosti stila, kao npr. u 4. poglavlju Ivanova evanđelja, gdje je od 7. do 39. retka upotrijebljen 12 puta.

Gl. **očitovati se** **DF** uzimaju kao sinonim gl. **ukazati se** pa pišu: »**Očitova se** Isus ponovno učenicima« (Iv 21, 1) i »(Isus) **ukaza se** najprije Mariji Magdaleni« (Mk 16, 9). **Z** i **Š** u oba slučaja imaju »javi se«, **B** u oba slučaja »ukaza se«. Postoji ipak neka razlika između **očitovati se** i **ukazati se** jer **očitovati se** znači »otkriti se, predstaviti se, kazati što si i tko si«, a **ukazati se** »pojavit se ondje gdje prije nisi bio«. Prema tome, u navedenim recima bolje stoji gl. **ukazati se**, nego **očitovati se**. U rečenicama: »Nismo li vam **zapovjedili** da ne učite u to Ime?« (Dj 5 28), »**Zapovjede** im da ne govore u Ime Isusovo« (Dj 5, 40). **DF** su uzeli gl. **zapovjediti**, **Z** i **Š** u prvom retku imaju **zapovjediti** kao i **DF**, u drugome **zaprijetiti**. **B**, za razliku od jednih i drugih, u oba retka ima gl. **zabraniti**. Mi-

slim da je najviše u pravu **B**, jer se gl. **zapovjediti** upotrebljava kad se nešto naređuje da bude, a gl. **zabraniti** kad se naređuje da nešto ne bude. Ni gl. **pokazivati** ne stoji dobro u **DF** izrazu: »pobijao (je) Židove, javno **pokazujući** iz Pisama da Isus jest Krist« (Dj 18, 28). **Z**, **Š** i **B** mjesto njega imaju gl. **dokazivati** kao bolji.

U **DF** prijevodu ima i stanovit broj izraza koji nisu najbolje konstruirani. Tako nije dobro rečeno da Zahariju »zapade ždrijeb da uđe u Svetište« (Lk 1, 9) mjesto: da ga zapade ždrijebom dužnost da uđe u Svetište, ili da ga »ždrijebom zapade da uđe u hram Gospodnji« kako ima **Z**, ili da ga »zapade kockom... da uđe u hram Gospodnji«, kako ima **B**. Nekako strano zvuči i **DF** izraz »da se **podvrgne popisu**« (Lk 2, 5). Bolje su se izrazili **Z**, **Š** i **B**. **Z** ima »da se **popiše**«, **Š** i **B** »da se **upiše**«. Prema **DF** dijete (Isus) »**napunjalo se mudrošću**« (Lk 2, 40). Prema **Z** »bilo je puno mudrošću«, a prema **B** raslo je »napredujući u mudrošću«. U **DF** prijevodu Ivanovi učenici »**obavljaju molitve**« (Lk 5, 33), a u prijevodima **Z**, **Š** i **B** »**mole**«. U prijevodu **DF** »**navali oluja na jezero**« (Lk 8, 23), u **Z** i **Š** »**podiže se silna bura na j.**«, u **B** »**na jezero (se) spusti oluja**«. Nakon toga, prema **DF**, Isus »**zaprijeti vjetru i uzburkanoj vodi**« (Lk 8, 24), a prema **Z** »**zaprijeti vjetru i valovima**, prema **Š** »**zapovjedi vjetru i bijesnoj vodi**«, prema **B** »**zaprijeti vjetru i uzburkanom valovlju**«. Budući da je »uzburkana voda« isto što valovlje ili valovi, možda bi bilo još najbolje reći »uzbjesnjelom valovlju« ili »bjesnim valovima«. Malo je neobičan izraz i »**bude s onim čovjekom gore** nego na početku« (Lk 11, 26). Od toga su bolji izrazi **Z** »**na koncu je ovomu čovjeku gore**«, **Š** »**ta-kovu čovjeku bude gore**«, **B** »**stanje ovoga čovjeka (bude) gore**«.

Izraz »**da dadnemo odgovor**« (Iv 1, 22) slabiji je nego izraz »**da odgovorimo**« (**Z**) i »**da možemo odgovoriti**« (**B**). Prema **DF** izrazu: »**tko čini istinu**« (Iv 3, 21) **B** ima »**koji radi što je pošteno**«, a prema **DF**: »**žena kad rađa, u žalosti je**« (Iv 16, 21) **B** ima »**žena je žalosna kad rađa**«. Prema **DF** apostoli »**davahu svjedočanstvo o uskrsnuću Gospodina Isusa**« (Dj 4, 33), a prema **Z**, **Š** i **B** apostoli su »**svjedočili za uskrsnuće...**« **DF** pišu da »**navali velik progon na Crkvu**« (Dj 8, 1), a **Z** da »**nasta veliki progon protiv Crkve**«, **Š** »**da nastaje veliko progonstvo Crkve**«, **B** da »**nastade velik progon Crkve**«. **DF** kao i **Z** i **Š**, vele da Bog nije »**ostavio sebe neposvjedočena**« (Dj 14, 17), a **B** da »**nije nikad prestajao davati svjedočanstvo za samoga sebe**«. Prema **DF** sv. Pavao je upozoravao »**Židove i Grke na obraćenje k Bogu i na vjeru u Gospodina našega Isusa**« (Dj 20, 21), a prema **Z** i **Š** Pavao ih je zaklinjao »**da se obrate k Bogu i vjeruju u Gospodina našega Isusa**« i prema **B** on im je navješćivao »**potrebu obraćenja k Bogu po vjeri...**« **DF** vele da je brodolomcima na Malti »**bilo zima**« (Dj 28, 2) mjesto »**bila zima**«. Treba da se gl. pridjev radni slaže sa svojom imenicom u rodu, broju i padežu! **DF** kažu da je apostol Petar pisao prvim kršćanima: »... **imajte žarku ljubav jedni prema drugima**« (1 Pt 4, 8), a **B** »**ljubite gorljivo jedan drugoga**«. Svi ti i slični **DF** izrazi s jezičnog su stajališta slabije konstruirani nego izrazi **Z**, **Š** i **B** koji se susreću u istim recima Novoga zavjeta.

DF jedanput pišu da Isusovi učenici »**jedu kruh nečistih, to jest neopranih ruku**« (Mk 7, 2), drugi put da uzimaju hranu »**nečistim rukama**« (Mk 7, 5), iako je smisao jednog i drugog izraza isti. **Z**, **Š** i **B** oba se puta izražavaju instrumentalom načina. U izrazu »**neustrašivost Petra i Ivana**« (Dj 4, 13) **DF** pišu posvojni genitiv mjesto posvojnog pridjeva »**Petrovu i Ivanovu neustrašivost**«. **Z**, **Š** i **B** pišu posvojne pridjeve **Petrov i Ivanov**: »**Petrovu i Ivanovu**«. **DF** kažu da su tužitelji sv. Pavla protiv njega imali »**nešto prijeporna o svojoj vjeri**« (Dj 25, 19). Genitiv »**prijeporna**« gramatički nije pravilan, jer uz neodređenu zamjenicu **nešto** u nominativu i akuzativu ne može stajati genitiv pridjeva nego nominativ ili akuzativ. Dakle, ne »**nešto prijeporna**« nego »**nešto prijeporno**«.

Kratka množina od jednosložnih imenica m. roda koje mogu imati kratku i dugu množinu, redovito se upotrebljava u stihu, a druga u prozi. Među takve

imenice idu i: **dar**, **ključ** i **duh**. **DF** upotrebljavaju od njih i kratku i dugu množinu u prozi, više kratku nego dugu, npr.: »neopozivi su **đari**« (Rim 11, 29), »**Dare** imamo različite« (Rim 12, 6); — »dani su joj **ključi** zjala Bezdanova« (Otk 9, 1), »imam **ključe** Smrti i Podzemlja« (Otk 1, 18)); — »koje su mučili nečisti **dusi**« (Lk 6, 18), »nad nečistim **dusima**« (Mk 6, 7) pored: »zavjetni **darovi**« (Lk 21, 5), — »Tebi ću dati **ključeve**« (Mt 16, 19), — »Tada iziđoše nečisti **duhovi**« (Mk 5, 13), itd. Od imenice **zub DF**, kao i **Z**, **Š** i **B**, imaju genitiv množine **zuba** (Mt 8, 12; 13, 42. itd.) iako velik broj hrvatskih književnika piše taj padež **zubi**. Maretić drži da je taj oblik provincijalizam,¹⁴ dr. S. Težak i dr. S. Babić smatraju ga književnim kao i oblik **zuba**.¹⁵ **DF** lokativ »(po) **utjesi**« (Rim 15, 3) pravilno je načinjen. Međutim, takva se sibilizacija ili palatalizacija imenica ž. roda sve više gubi pa se govori i piše ne samo: **buhi**, **muhi**, **snahi** nego i **utjehi** mj. **utjesi**. Pravilan je i instrumental **kupelji** u izrazu »(Krist očisti Crkvu) **kupelji** vode« (Ef 5, 26) i instrumental **pūti** u izrazu »haljinu **pūti** okaljanu« (Jd 23). Budući da te imenice imaju nastavak **i** u više padeža, radi jasnoće trebalo je od **kupelj** uzeti oblik **kupelju**, a od **pūt**, koja nema u instrumentalu drugog nastavka, napisati genitiv s prijedlogom **od**: **od pūti** ili mjesto **pūt** uzeti imenicu **tijelo**: haljinu **tijelom** okaljanu.

U prijevodu **DF** ima stanovit broj izraza i rečenica s neobičnim redom riječi. Tako u niemu čitamo: »**S nama Bog!**« (Mt 1, 23) mjesto: »Bog s nama!« kako imaju **Z**, **Š** i **B** i kako sam narod govori. Nadalje, unjemu čitamo pitanje: »**koliko ulomcima punih košara odnijeste?**« (Mk 8, 19). Pridjev **pun** obično traži dopunu u genitivu, a ne u instrumentalu. S druge strane red je riječi u izrazu neprirodan. Neprirodan je i u izrazima: »**Tà, anđelima jednaki, kao sinovi uskrsnuća, sinovi su Božji**« (Lk 20, 36), »**Proroka poput mene, od vaše braće, podići će vam Bog**« (Dj 7, 37). U prvome su se riječi mogle poredati ovako: **Tà sinovi su Božji, kao sinovi uskrsnuća, jednaki anđelima**. U drugome: **Bog će vam od vaše braće podići proroka poput mene**. I sl. Takovih i sličnih izraza s neobičnim redom riječi mogao bi se navesti veći broj, od kojih su neki zbog toga dosta nejasni.

Tako je dosta nejasna rečenica: »**Naraštaj opak i preljubnički znak traži**« (Mt 16, 4). Može se shvatiti: **Opak naraštaj i preljubnički znak**. Može: **Naraštaj traži opak i preljubnički znak**, a može i: **Opak i preljubnički naraštaj traži znak**, kako se zapravo ima i shvatiti. Nije jasna ni rečenica: »**drugi rezahu grane sa stabala i sterahu ih putem**« (Mt 21, 8). Nejasnom je čini instrumental **putem**. Isti padež od iste imenice ima rečenica: **Putem** mu pristupiše učenici« (Mt 24, 1). Međutim, prvi instrumental odgovara na pitanje **kuda** i označuje mjesto, drugi na pitanje **kada** i označuje vrijeme. Mogao bi odgovarati i na pitanje **gdje** i označivati mjesto. U prvom slučaju **Z**, **Š** i **B** imaju »po putu«, u drugom se izražavaju gl. dikcijom u vremenskom značenju: **tada**. Prema tome, drugo »putem« moglo bi se razriješiti izrazom: **dok je išao ili dok je hodio**. Na osnovi **DF** stilizacije: »**ugledaju pripravljenu žeravicu i na njoj pristavljenu ribu i kruh**« (Iv 21, 9) moglo bi se zaključiti da su na žeravici bili pristavljeni i riba i kruh. Međutim, to nije smisao toga retka, nego: »**onaziše kruh, razgorjelu žeravicu i na njoj ribu**«, kako ima **B**. Na osnovi **DF** prijevoda: »(Bog) **podari ga (tj. Josipa, m. o.) naklonošću i mudrošću pred faraonom**« (Dj 7, 10), Josip se, s Božjom milošću, pakazao **naklon** i **mudar** pred faraonom, a to nije smisao originala, nego: Josip je s Božjom milošću stekao faraonovu naklonost i pakazao se mudrim pred njim.

U **DF** prijevodu češće se susreću pasivne rečenice, od kojih neke nisu konstruirane u duhu hrvatskog jezika. Takve su npr. rečenice: »**Ponukan Duhom, dođe u Hram**« (Lk 2, 27), »**donosili bi bolesnike i opsjednute nečistim duhovima**« (Dj 5, 16), »**Duhom Svetim poneseni, ljudi od Boga (su) govorili**« (2 Pt 1, 21), »u

¹⁴ N. dj.

¹⁵ Dr. Stjepko Težak — Dr. Stjepan Babić, Pregled gramatike hrvatskoga književnog jezika, IV. prerađeno izdanje, Sk. knjiga, Zagreb 1973, § 279.

njihovoj se sinagogi zatekao čovjek **opsjednut nečistim duhom**« (Mk 1, 23). Mjesto instrumentala bez prijedloga trebalo je uzeti genitiv s prijedlogom **od**: **Ponukan od Duha**, — opsjednute **od** nečistih duhova, — **od Duha Svetog poneseni**, — opsjednut **od** nečistog duha. Nije dobro uzimati prijedlog **po** mjesto **od**, kao npr. u rečenici: »nije znao da je zbilja što se događa **po anđelu**« (Dj 12, 9). U tom slučaju najbolje odgovara aktivna konstrukcija »što je učinio anđeo« (**Z** i **Š**).

Hrvatski jezik voli glagolsku dikciju pa ne zvuče dobro pasivi ni u rečenicama: »**A** kad svijet bi izbačen, uđe on, primi djevojku za ruku« (Mt 9, 25), »(Savao) **zadahnut prijetnjom i pokoljem** prema učenicima Gospodnjim, pođe k velikom svećeniku« (Dj 9, 1), »milostinje su tvoje **spomenute** pred Bogom« (Dj 10, 31). **Z**, **Š** i **B** nastojali su sve te rečenice prevesti aktivnom konstrukcijom. U prvoj **Z** ima: »I kad je svijet istjerao«, **Š**: »A on istjera ljude van«, **B**: »Pošto istjera narod...« U drugoj **Z** uzima gl. prilog **mrzeći**, **Š**, izraz »gorio bijesom«, **B** »disao prijetnjom«. Treću **Z** prevodi »milostinja se tvojih sjetio Bog«, **B** »Bog se sjetio tvojih dobročinstava«. Jedino se **Š** izrazio slično kao i **DF** »milostinje tvoje **spomenule se** pred Bogom«.

U prijevodu **DF** svraćaju na se pozornost infinitivi kao dopune drugih glagola, pridjeva, imenica i izraza. Tako u Zaharijinu hvalospjevu gl. **obećati** dopunjuju infinitivi: **spasiti**, **iskazati**, **sjetiti se** (Lk 1, 70—72). U poglavlju 4, 18—19. evanđelist Luka citira Izaiju proroka (Iz 61, 1—2). Taj citat **DF** prevode: »On me posla blagovjesnikom **biti** siromasima; **proglasiti** sužnjima oslobođenje, vid slijepima; na slobodu **pustiti** potlačene, **proglasiti** godinu milosti Gospodnje«. U citatu gl. **posla** dopunili su infinitivima: **biti**, **proglasiti**, **pustiti**, **proglasiti**. Zanimljivo je da su ti infinitivi u Bibliji »Stvarnosti« prevedeni prezentima, odnosno namjernim rečenicama. Kad čovjek pročita te i druge, nazovimo ih tako, infinitivne konstrukcije, dobiva dojam da su se prevoditelji bojali dakanja. Međutim, kao što nije na mjestu veliko dakanje, tako nije na mjestu ni veliko upotrebljavanje infinitiva. U tom pogledu treba sačuvati zlatanu sredinu.

U **DF** prijevodu nalazi se izraz: »uzmite k srcu: **ne smišljati** unaprijed obranu!« (Lk 21, 14). Infinitiv **smišljati** kao da stoji mjesto imperativa: **Ne smišljajte!** Takva služba infinitiva nije obična u hrvatskom jeziku. Infinitiv se dodaje za izricanje blage zabrane jedino gl. **nemoj**, **nemojte**.

U **DF** se prijevodu nalaze rečenice u kojima se susjedne riječi podudaraju u samoglasnicima pa podsjećaju na asonancu. Takve su npr. rečenice: »dojavi **njegovima**, **tužnima** i **zaplakanima**« (Mk 16, 10), »Ako ti, dakle, **cijelo tijelo** bude **svijetlo**,... bit će **svjetlo cijelo** (Lk 11, 36), »Ta sve **moje tvoje je**, i **tvoje moje**« (Iv 17, 5). Također ima rečenica u kojima se podudaraju susjedne riječi u početnim suglasnicima. Takvo podudaranje zove se u poetici aliteracija. Npr. »Izađe **sijač sijati sjeme**« (Lk 8, 5), »Bijasmo **prekomjerno, preko snage, pretovareni**« (2 Kor 1, 7). Neke rečenice svojim ritmom prelaze u stih. Npr.: »i radosti vaše nitko vam uzeti neće« (Iv 16, 36), »prije nego li je svijeta bilo« (Iv 17,5), »Rekne li tko: 'Ljubim Boga', a mrzi brata svog, lažac je« (1 Iv 4, 20). Sve te i slične konstrukcije u prozi smetaju kao i gomi-lanje riječi iste vrste, npr.: »ako je njihovo **odbačenje izmirenje** svijeta, što li će biti prihvaćenje ako ne **oživljenje** od mrtvih?« (Rim 11, 15), gdje imamo četiri gl. imenice: **odbačenje**, **izmirenje**, **prihvaćanje**, **oživljenje**.

Jezik **DF** prijevoda ponešto kvari ponavljanje iste riječi u istoj rečenici kao npr.: »počeše Židovi Isusa napadati **što** takvo **što** radi subotom (Iv 5, 16), »Kada dođeš **k** mnoštvu, pristupi **k** njemu čovjek« (Mt 17, 14), »A on se sklanjao **na** samotna mjesta **na** molitvu« (Lk 5, 16). Dr. Raspudić je u svojoj kritici **DF** prijevoda naveo nekoliko riječi koje se često susreću, a koje prema njegovu mišljenju, smetaju pri čitanju. Osobito mu se ne sviđa česta upo-

treba riječce **tà**.¹⁶ Zaista, jedva bi se našlo koje poglavlje u prijevodu da u njemu ne stoji bar jedanput. Koliko sam mogao ustanoviti, u 10. poglavlju 1 Korinćanima dolazi pet puta. Riječca **gle** susreće se rjeđe. Ipak u 9. poglavlju Matejeva evanđelja šest puta! Osim čestica često se susreće i krnji futur mjesto aorista. Tako u 14. poglavlju Matejeva evanđelja čitamo: »Petar prihvati i reče... An on **će** mu« (r. 28—29). U 15. poglavlju istog evanđelja: »A Isus **će** im... **Oni će**« (r. 34). U 15. poglavlju Lukina evanđelja: »A on **će** **ocu**« (r. 29), itd.

U **DF** prijevodu ima rečenica u kojima je izostavljena koja riječ. Takve su npr. rečenice: »duh ga spopada, **te on odmah u krik**« (Lk 9, 39), »nećete me vidjeti **dok ne dođe te reknete**« (Lk 13, 35), »Eno ga ondje, **evo ovdje**« (Lk 17, 23), »Hajdete u **selo pred vama**« (Lk 19, 30), »Neka vas ne zanosi, što je visoko, **nego privlači što je ponizno**« (Rim 12, 16). U prvoj rečenici kao da je izostavljen gl. **udari**, **Z** ima »više«, **Š** »zaviče«, **B** se izrazio kao i **DF**. **Z**, **Š** i **B** u drugoj rečenici imaju iza **dođe** imenicu **čas**. U trećoj **B** iza **evo** ima **ga**. U četvrtoj iza imenice **selo** **Z**, **Š** i **B** imaju »**što je**«. U četvrtoj jezični osjećaj traži da se iza veznika **nego** ponovi **neka**.

DF ne razlikuju uvijek zanižani futur s infinitivom gl. htjeti od futura s prezentom istoga glagola. Tako u rečenici: »**Tko neće raditi**, neka ne jede« (2 Sol 3, 10) futur »neće raditi« označuje budućnost, a morao bi označivati **volju**, odnosno manjak volje kod nekih Solunjana za rad. U tom smislu mjesto futura s infinitivom, treba da stoji futur s prezentom: **Tko neće da radi**, neka i ne jede. Takav futur upotrijebili su **Z**, **Š** i **B**, što je jedino ispravno, **DF** nisu ispravno upotrijebili ni trenutni prezent gl. **biti** u rečenici: »Tako... **buće** radost pred anđelima Božjim zbog jednog obraćena grešnika« (Lk 15, 10), **Z** ima futur I »**bit će**«, **Š** nesvršeni oblik prezenta »**je**«, a **B** prezent od gl. **bivati** »**biva**«.

V

U **DF** prijevodu se potkralo više tiskarskih pogrešaka. Na neke je od njih upozorio dr. Raspudić.¹⁷ To su: **zlažu** mj. **slažu** (Mt 5, 11), **koliko** mj. **kolika** (Mt 6, 23), (pred) **kraljevi** mj. **kraljeve** (Mt 10, 18), **biti će** mj. **bit će** (Mt 11, 24), **doklegod** mj. **dokle god** (Mk 2, 19), **tražeć** mj. **tražeći** (Lk 13, 6), **svjećnjak** (Lk 8, 16 i 11,33) mj. **svijećnjak** (Mt 5, 15, Mk 4, 21), **ispripovijediše** mj. **ispripovjediše** (Lk 9, 10), **nego li** mj. **negoli** (Lk 15, 7), **tri put** mj. **triput** (Lk 22, 34), **tok** mj. **tko** (Iv 12, 34), **koje** mj. **koji** (Dj 1, 8), u **Cazareju** mj. **Cezareju** (Dj 9, 30), **koj** mj. **koji** (Rim 2, 12), **svojim** mj. **svojom** (1 Kor 6, 5), ne **bio** mj. **ne bih** (1 Kor 13, 2).

DF nedosljedno pišu neka imena i nazive. Tako pišu **sine** Davidov (Mt 9, 27) — **Sine** Davidov (Mt 15, 22), kralj **Židovski** (Mt 27, 11) — kralj **židovski** (Mt 27, 37), (Djevica će roditi) **sina** (Mt 1, 23) — (Evo ćeš začeti i roditi) **Sina** (Lk 1, 31), u Betlehemu **Judejskomu** (Mt 2, 1) — Betlehemu **judejskome** (Mt 2, 5), o tom **djetetu** (Lk 2, 17) — o **Djetetu** (Lk 2, 38), okolica **jordanska** (Mt 3, 5) — okolicu **Jordansku** (Lk 3, 3), **dvanaestoricu** (Mt 10, 5) — **Dvanaestoricu** (Lk 6, 13), **Kraljevstvo** Božje (Mk 1, 15) — **kraljevstvo** Božje (Mk 10, 14), **riječ** Božju (Lk 5, 1) — **Riječ** Božja (Lk 8, 11), u **Ime** Gospodnje (Mt 21, 9) — u **ime** Gospodnje (Jak 5, 10), **Proroci** (Lk 16, 16) — **proroke** (Lk 16, 29), Mojsijev **zakon** (Iv 7, 23) — po Mojsijevu **Zakonu** (Dj 13, 39), sa **Zakonom** Božjim (Rim 7, 22) — služim **zakonu** Božjemu (Rim 7, 25), navješćujemo **Evandjelje** (Dj 13, 32) — naviješteno **evandjelje** (1 Pt 4, 6), **Crkvi** (Mt 18, 17) — **crkva** (1 Kor 6, 4), pred **Crkvama** (2 Kor 8, 24) — **crkvama** (Otk 2, 7; 3, 6), **Hram** Božji (Mt 26, 61) — ovaj **hram** (Iv 2, 19) u istom značenju.

¹⁶ Služba Božja, Makarska 17/1977, br. 2, str. 174—175.

¹⁷ Služba Božja, Makarska 17/1977, br. 3, str. 270.

stvoriti neke nove riječi i izraze. S time u vezi obraćali su se za savjet istaknutim stručnjacima u hrvatskom književnom jeziku, a dvojica su od njih pregledala cijeli prijevod i odobrila postupak prevoditelja. Sa svoje strane štošta su u prijevodu ispravili, a štošta u prijevod unijeli. Sigurno su u prijevodu štošta i zadržali što se jedva može održati u književnom jeziku. Vjerojatno u težnji da jezik prijevoda bude izražajno što bogatiji. Jedino se tako mogu razumjeti oni arhaizmi, neologizmi, provincijalizmi pa i solecizmi i neobično konstruirani izrazi u novom prijevodu. Kad prijevod ne bi bio namijenjen svim hrvatskim katolicima, bez razlike na njihov društveni položaj i njihovu kulturu, nego svećenicima, studentima teologije, kulturnim radnicima, naročito književnicima i filozofima, sve bi se to, osim očitih jezičnih grešaka, moglo razumjeti i opravdati. A ovako djeluju kao stara zakrpa na novoj haljini.

Ne može se reći da prevoditelji i lektori nisu učinili sve da im hrvatski izraz bude što bolji i savršeniji. I u tome su uspjeli više i bolje nego prijašnji prevoditelji i njihovi jezični lektori. Na žalost, samo u pojedinostima za njima zaostaju. Možda je najveći nedostatak **DF** prijevoda što prevoditelji i lektori nisu bili u isti mah i stručnjaci u pojedinim disciplinama kojih je termino-književnog jezika koji je, s obzirom na jezičnu građu i izraz, zajednički svim istaknutijim piscima hrvatskog jezičnog područja, a s obzirom na stil prijašnjim prijevodima **Novoga zavjeta**. Tako bi se izbjegle riječi i izrazi koji su karakteristični za uži krug pisaca ili neko uže jezično područje. I to je ono, kako se čini, što neke svećenike i vjernike smeta i zašto im se **DF** prijevod čini tako nov i neobičan.

Prevoditelji i lektori su imali istodobno obaviti dva vrlo teška i odgovorna posla: prevesti vjerno tekst originala i prijevod obući u biblijsko ruho hrvatskoga književnog jezika. Pri tom poslu od prevoditelja se tražilo ne samo stručno poznavanje biblijskih znanosti i grčkoga biblijskog jezika nego i dobro poznavanje hrvatskoga književnog jezika, a od lektora ne samo poznavanje hrvatskoga književnog jezika nego i jezika i stila hrvatskoga biblijskog jezika, jer kao što svaka struka ima svoj jezični fond i svoje stilske karakteristike, tako ga ima i hrvatski biblijski jezik. Bez toga prevoditelji nisu u stanju da se dobro i adekvatno izraze, a lektori da im prijevod isprave i dotieraju. Tako su se, na primjer, u Rječnik Matice hrvatske potkrali mnogi nedostaci, a najviše zato što njegovi urednici, inače priznati jezični stručnjaci, nisu bili u isti mah i stručnjaci u pojedinim disciplinama kojih je terminologija ušla u Rječnik.

Nadbiskup dr. S. Čekada i bibličar dr. fra Lj. Rupčić, u vezi s jezikom liturgijskih knjiga, pa prema tome i u vezi s jezikom **DF Novoga zavjeta**, ističu kako bi trebalo da se stvori ekipa jezičnih stručnjaka iz svih hrvatskih pokrajina pa da ona taj jezik stručno obradi i dotiera. I u tom slučaju, bilo bi, po njihovu priznanju, onih koji ne bi bili s njime zadovoljni, jer je vrlo teško zadovoljiti svačiji jezični ukus.¹⁸ Pogotovu, kad pojedini krajevi imaju svoju jezičnu tradiciju pa ih svaka novost u liturgijskom jeziku smeta, iritira i buni. Tako sigurno ima mnogo stvari u **DF** prijevodu koje neki odobravaju, a drugi ne odobravaju i kude. Teško da bi se i jezični stručnjaci iz različitih krajeva mogli složiti u svim pojedinostima zajedničkoga liturgijskog jezika. Uvijek bi se netko osjećao prikraćen i uvijek bi se našlo pojedinaca koji ne bi bili s njime zadovoljni. Ipak, jezik bi bio prilagođen ukusu većine i iz njega bi se uklonile sve veće nepravilnosti.

Međutim, prijevod je **DF Novog zavjeta** stvarnost. Ima već nekoliko godina da se upotrebljava u našim crkvama kao službeni tekst bogoslužja. Zbog svojih izražajnih sredstava, konstrukcije rečenica i stila s početka se činio posve nov i neobičan. Nekima kao da ga prvi put čuju. Vrijeme je učinilo

¹⁸ Služba Božja, Makarska 11/1971, br. 3, str. 133—134.

da se uho na mnoge riječi i izraze priviklo.¹⁰ No, ipak, u njemu ima još nekih stvari koje nam se čine stranim i na što se uho ne može priviknuti. To su u prvom redu neke jezične nepravilnosti, pa provincijalizam i neologizmi. To bi trebalo ispraviti i tako bismo dobili odličan prijevod, ne samo s obzirom na vjernost originalu nego i s obzirom na hrvatski jezični izraz.

PAPI PAVLU ŠESTOME — IN MEMORIAM

Dr. Karlo Jurišić

»**Saepe homines exiguo corpore
animum magnum habent.**«

U nedjelju, na blagdan Peobraženja Gospodnjeg, 6. kolovoza 1978. u 8,40 sati navečer u svom ljetnikovcu Castel Gandolfu nakon tri dana bolovanja u 81. godini života blago je u Gospodinu preminuo vidljivi poglavar Katoličke crkve papa Pavao VI, alias Giovanni Battista Montini.

Za papu je bio izabran na blagdan Srca Isusova 21. lipnja 1963. tako da je Crkvom upravljao 15 godina i 46 dana. Pet minuta poslije izdahnuća vatikanski je radio objavio Urbi et Orbi, da je papa umro. Već je iste večeri cijelo čovječanstvo saznalo za smrt svoga prvoga člana.

U subotu, 12. kolovoza navečer, Pavao VI. je pokopan u bazilici sv. Petra u Vatikanu. Sprovedu je prisustvovao četvrt milijuna ljudi. Tu su se naše delegacije stotinu država. Našu je državu zastupala delegacija s ministrom vanjskih poslova na čelu.

Dužnost je i naše revije, koja je eminentno svećenički časopis, da u povodu smrti Vrhovnog svećenika, posveti nekoliko redaka njegovu životu i djelu.

* * *

Stara latinska rečenica, koju smo postavili kao lozinku ovoga članka, kaže davno utvrđenu istinu: »Često ljudi malena tijela imaju veliki duh!« Ta se istina ispunila i u slučaju pape Pavla VI.

Papa Pavao VI. bio je malena, tanka i suha tijela, ali u tom slabom tijelu živio je veliki duh. I taj je duh kroz petnaest godina pontifikata zarezao duboke brazde u povijest Crkve, svijeta i našega hrvatskog naroda.

I. Pavao VI. u Crkvi

Pavao VI. ostat će poznat u povijesti Crkve po svojim mnogim djelima, koja je hrabro izvađao kroz svoj dugi pontifikat, ali se valjda nećemo previriti, ako ustvrdimo, da će ostati velik naročito po tome što je bio odvažni **reformats Ecclesiae** (obnovitelj Crkve) i što je Crkvi dao encikliku »**Ecclesiam suam**« (Crkvu svoju).

1. **Reformats Ecclesiae.** Pavao VI. je 8. XII. 1965. završio Drugi vatikanski sabor, što ga je 11. X. 1962. otvorio njegov predšasnik Ivan Dobri. I sve one reforme, koje je bio zacrtao Drugi vatikanski, Pavao je odlučno proveo u život. Držeći se klasične »**Media via optima**« (Najbolji je srednji put), Pavao je u reformi Crkve mudro kročio između dviju oprečnih struja. Konzervativci su htjeli da ostane sve po starom, čime bi Crkva ispala iz kolotečine života, a laksisti su nastojali porušiti i ono na čemu ona stoji. Pavao nije slušao ni jedne (Lefebvre), ni druge (Küng), nego je išao zlatnom sredinom. Tu je zlatnu sredinu pokazao različitim potezima, od kojih su, po mom mišljenju, dva

¹⁰ Jerko Fućak, Šest stoljeća hrvatskoga lekcionara, str. 345.